

بررسی دو فضیلت ساختگی

پژوهشگر: امیرحسین حسن نژاد

استاد راهنما: حجت الاسلام و المسلمین خطیبی

موسسه بیان معرفت

مهر ماه و آبان ماه 1402

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولايه علي(ع)

خلافت بعد از شهادت پیامبر مهم ترین نقطه تاریخی در سیر تاریخی اسلام است به گونه ای که عده ای با انتخاب متعصبانه و جاهلانه خود افرادی را برای خلافت رسول اکرم برگزیدند که شایسته خلافت نبودند و سبب اختلاف در بین امت اسلامی شدند و جالب اینجاست که همان افراد که جاهلانه و مغرضانه و متعصبانه سبب این اختلاف بزرگ در بین امت اسلامی شدند برای خودشان توجیهاتی و استدلالاتی بی اساس دارند که از آنها میشود استدلال به آیه مخلفین و اشداء علی الکفار اشاره کرد ازین جهت بنده وظیفه دانستم تا با تحقیق و پژوهش اشکالات وارده بر استدلالات مخالفین ولایت امام علی (ع) را بیان کنم و بی اساس بودن استدلالاتشان را خدمت شما آشکار سازم امیدوارم در این مسیر موفق باشم

امیرحسین حسن نژاد مهر ماه ۱۴۰۲

کلیدواژه

خلافت: مقصود از خلافت در این مقاله خانشینی پیامبر اکرم است

خلفا: نزد اهل تشیع دوازده امام هستند و اهل سنت ابوبکر و عمر و عثمان و علی بن ابی طالب

مخلفین: آیه ۱۶ سوره فتح است که در این مقاله دنبال رد این استدلال اهل سنت بر ثبوت فضیلت بر ابوبکر و عمر و عثمان را بواسطه این آیه دارند هستیم

آیه اشداء علی الکفار: آیه ۲۹ سوره فتح که اهل سنت بواسطه این آیه دنبال اثبات فضیلت بر ابوبکر و عمر و عثمان دارند که در این مقاله در صدد رد آن هستیم

چکیده

در این مقاله رد شد ادعای کسانی که دنبال این بودند تا آیات ۱-مخلفین ۲- اشداء علی الکفار را فضیلتی برای ابوبکر و عمر و عثمان برشمارند اما در رابطه با آیه مخلفین گفته شد که دعوت کننده در مرحله اول خدا و بعد رسول خدا و اگر

غیر این بدانیم تنها علی ع است و هرگز ابوبکر و عمر و عثمان پیش از اینان مسلمانان را دعوت به جنگ با کفار نکرده اند و در رابطه با آیه اشداء علی الکفار گفتیم ابوبکر و عمر و عثمان هرگز شفیق با مسلمانان نبودند و دشمن با دشمنان خدا به هر حال اگر تمام اینها را کنار بگذاریم بازهم ضعف استدلال آنان و ضعف راویان آنها هم موجود هست و بازهم اگر ازین موارد چشم پوشی کنیم می بینیم هیچ فضیلتی شامل ابوبکر و عمر و عثمان نیست چون آنان مدت زیادی کافر بودند و ظلم بسیاری به اهل بیت و مسلمانان روا داشتند

فصل اول: آیه مخلفین

متن و ترجمه آیه: قل للمخلفین من الاعراب ستدعون الی قوم اولی باس شدید تقاتلونهم او یسلمون فان تطیعوا یوتکم الله اجرا حسنا و ان تتولوا کما تولیتم من قبل یعذبکم عذابا الیما^۱

به متخلفان از اعراب بگو بزودی از شما دعوت میشود که به سوی قومی نیرومند و جنگجو بروید و با آنها پیکار کنید تا اسلام بیاورند اگر اطاعت کنید خداوند پاداش نیکی به شما می دهد و اگر سرپیچی نمایید همانگونه که در گذشته نیز سرپیچی کردید شما را با عذابی دردناک کیفر میدهد.

استدلالات اهل سنت: مفسرانی همچون عبدالرحمن بن ابی حاتم، مقاتل بن سلیمان، زمشخری، قرطبی، ابیحی، جرجانی، ابوعلی جبائی برای اثبات خلافت ابوبکر به این آیه استدلال کرده اند.

1. الوسی می نویسد: استدلال به این آیه برای اثبات خلافت ابوبکر بین علما شایع است.^۲

نکته: اهل سنت برای استناد به این آیه (الی قوم اولی باس شدید) را ناظر به دوره ما بعد رحلت پیامبر میدانند و داعی را ابوبکر میخوانند.

2. الوسی در ادامه میگوید: خداوند در آیه اطاعت از دعوت کننده جنگ را لازم دانسته و در صورت سرکشی وعده عذاب داده پس لزوم اطاعت و وعده عذاب دلالت بر خلافت دعوت کننده دارد پس با این حال خلافت ابوبکر و عمر و عثمان قابل اثبات است.^۳

3. ابن حزم اندلسی مینویسد: رسول خدا وعده داده کسی غیر خودش مسلمانان را دعوت با مخالفین میکند و در صورت سرکشی وعده عذاب دردناک داده است و در ادامه ابوبکر را مصداق دانسته.^۴

4. زمشخری مینویسد: آیه مذکور بر خلافت ابوبکر دلالت دارد زیرا رسول خدا مسلمانان را به جنگ با کفار دعوت نکرد و ابوبکر بود که با کفار جنگید^۵

5. بیضاوی مینویسد: آیه بر امامت ابوبکر دلالت می کند زیرا وعده خدا توسط ابوبکر محقق شد و او متخلفین از اعراب را به جنگ با بنوحنیفه دعوت کرد^۶

1 سوره فتح (۴۸) آیه ۱۶

2 روح المعانی ج ۲۶ ص ۳۶۰

3 روح المعانی ج ۲۶ ص ۳۶۱

4 الفصل فی الملل والاهوا و النحل ج ۳ ص ۲۷.

5 الکشاف عن حقائق غوامض ج ۴ ص ۳۲۹

6 انوار التنزیل و اسرار التاویل ۶۷۹

خلاصه استدلال‌ات اهل سنت: ۱_ لن دلالت بر نفی ابد دارد و پیامبر فرمودند تا زمانی که زنده هستم شما با کفار جنگ نخواهید کرد ۲_ در (قل لن تتبعونا) داعی غیر رسول خداست ۳_ (ستدعون الی قوم اولی باس شدید) ناظر به دوره پس از رحلت رسول است چون در حیات پیامبر با کفار نجنگیدند ۵_ علی ابن ابی طالب مصداق نیست چون او فقط جنگ داخلی میکرد و آنها مسلمان بودند

اشکالات وارده بر استدلال‌ات اهل سنت:

1. **دعوت کننده خداست نه ابوبکر:** استدعون در آیه (ستدعون الی قوم اولی باس شدید) به صورت مجهول به کار رفته است و فاعل ذکر نشده یک سوال چه اشکالی دارد دعوت کننده خداوند باشد؟ بر چه مبنایی اصرار داریم داعی را غیر خدا بدانیم؟^۷

2. **این ادعا را دشمن امام علی پایه گذاری کرده:**

یکی از کسانی که مصداق داعی را ابوبکر و مصداق قوم را اصحاب مسیلمه کذاب دانسته محمد بن شهاب زهری است که از نواصب و دشمنان امام علی (ع) است

۳. **غیر از خدا علی (ع) تنها مصداق است:**

- اگر فضیلتی طبق این آیه خلافت ابوبکر را اثبات کند به طریق اولی برای حضرت علی (ع) نیز اثبات خواهد کرد زیرا ایشان مسلمانان را به جنگ با ناکثین، قاسطین و مارقین دعوت کردند
- طبق مبنای دانشمندان سنی و شیعه هیچ جنگی به دشواری جنگ صفین نبوده
- اهل نهروان در بصره و شام سرسختانه با ایشان جنگیدند
- دعوت در آیه به طریق اولی فقط مخصوص علی (ع) است زیرا در زمان ابوبکر و عمر افراد صاحب امر جامعه به سبب منافع خودشان مطیع آنها بودند ولی در زمان خلافت مولا علی (ع) به سبب عدالت صحیح و دقیق ایشان سرکشی میکردند
- اگر اشکال شود که جنگ های امام علی (ع) با مسلمانان بوده باید گفت طبق مبنای اهل سنت هر کس از دستور خلیفه وقت سرکشی کند گناه کبیره کرده و اگر توبه نکند کافر است^۸
- امام علی (ع) در جنگ جمل آیه (و ان نکثوا ایمانهم من بعد... را خواندند و دشمنان را کافر برشماردند^۹
- در منابع حدیثی اهل سنت روایات بسیاری هست که نشان میدهد کسانی که در مقابل علی (ع) قرار گرفتند کافر هستند^{۱۰}

7 التبیان فی تفسیر القرآن ج ۹ ص ۳۲۷

8 الشافی فی الامامه ج ۹ ص ۴۰

9 الافصاح فی الامامه ص ۱۲۵

10 سنن ترمذی ص ۶۹۰ کتاب المناقب باب ۶۱ ح ۳۸۷

- ادعای جنگ ابوبکر با مرتدین باطل است زیرا بسیاری از آنان که با ابوبکر جنگیدند مسلمان بودند و عبارت یسلمون شاید اصطلاحی باشد
- اگر اشکال شود علی(ع) با رحم و شفقت با کفار جنگیدند باید گفت علی(ع) از رسول اکرم تبعیت کردند طبق سنت و در بیشتر جنگ ها اگر کفار تسلیم نمیشدند دستور به جنگ تا کشتنشان میدادند
- اگر اشکال شود افراد حاضر و هم عصر در زمان نزول آیه علی(ع) مرده بودند باید گفت احتمال زنده بودن افراد قابل توجهی بسیار زیاد است با توجه به حضور صد نفر از اصحاب بدر و هزار نفر از بیعت رضوان در جنگ های جمل صفین و نهروان^{۱۱}

۴. لن دال بر نفی ابد نیست:

- آلوسی از علما و مفسرین اهل سنت مینویسد: قول صحیح درباره (لن) در این آیه برای نفی ابد نیست. و ظاهر آیه این است رسول خدا نمی خواهند بگوین تا ابد از ما تبعیت نکرده و ما را همراهی نخواهد کرد، بلکه می خواهند بفرمایند در جنگ خیبر و اولین جنگ مسلمانان بعد از صلح حدیبیه ما را همراهی نخواهد کرد^{۱۲}

۵. تنها ابوبکر مسلمانان را به جنگ با کفار دعوت نکرد:

- ابوحنیفان اندلسی از مفسرین اهل سنت میگوید: ادعای زمشخری و کسانی که معتقدند متخلفین از صلح حدیبیه تا زمانی که رسول خدا زنده بودند برای جهاد فراخوانده نشدند ادعای باطلی است^{۱۳}
- فخر رازی مینویسد: قول کسانی را که می گویند بعد از صلح حدیبیه با قومی که دارای قوت و شدت باشند مبارزه و جهاد نکردند قبول نداریم^{۱۴}
- الوسی مینویسد: اگر کلام اندلسی را قبول کنیم پس لن در آیه دلالت بر نفی ابد نمیکند و انصاف این است که آیه مذکور نمیتواند خلافت ابوبکر را اثبات کند زیرا اثبات این مطلب که بنوحیفه مراد آیه باشد بسیار مشکل و سخت است
- علما معتقدند داعی رسول خدا در جنگ موته، تبوک و... بوده اند

۶. در (اولی باس شدید) اختلاف است:

- اهل سنت به اولی باس شدید استدلال کرده اند که مستند بر زمان ابوبکر هست در حالیکه بین خودشان بر مصداق آیه اختلاف است
- عکرمه، سعید بن جبیر، ضحاک، بیضاوی و قتاده می گویند: قومی که رسول خدا وعده مبارزه با آنان را در آینده داده قبیله های هوازن، ثقیف، غطفان و قبایلی بودند که در جنگ حنین در مقابل حضرت رسول قرار گرفته اند^{۱۵}

¹¹ مقدمه کتاب اصحاب النبی حول السید الوسی

¹² روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم و السبع المثانی ج ۲ ص ۳۶۱

¹³ البحر المحیط ج ۸ ص ۹۴

¹⁴ التفسیر الکبیر ج ۲۸ ص ۹۳

¹⁵ البحر المحیط: ج ۸ ص ۹۴، جواهر الاحسان ج ۳ ص ۲۰۱، الکشاف عن حقائق ج ۴ ص ۳۳۰

- کعب، حسن بصریو عبدالرحمن بن ابی لیلی می گویند: مراد و مصداق لشکر روم است¹⁶
 - عبدالله بن عباس، عطابن ابی رباح، مجاهد، عطا خراسانی، ابن ابی لیلا، ابن جریح و عده ای دیگر معتقدند ایرانیان مقصود آیه اند¹⁷
 - حسن بصری قول دیگری دارد که: ایرانیان و رومیان مصداق آیه هستند
 - ابوهریره معتقد است وعده خدا هنوز محقق نشده¹⁸
 - مجاهد معتقد است مصود بت پرستان هستند¹⁹
 - سفیان و ابوهریره معتقدند ترک ها و کردها مقصود آیه اند²⁰
 - رافع ابن خدیج، زهری، مقاتل و کلبی معتقدند اهالی یمامه و قبایل بنوحنیفه کقصود اند که بر فرض صحت باید اقوال دیگر را به چالش بکشند²¹
 - ابو حیان اندلسی معتقد بر مبهم بودن است و طبری می گوید هیچ دلیل نقلی و عقلی بر تعیین قوم وجود ندارد و ابن ابی الحدید معتقد است قبیله بنوحنیفه قابل انطباق نیست²²
- ۷. به هر حال فضیلتی برای ابوبکر نیست:**

- اگر تمام اشکالات وارده را کنار بگذاریم و حرف اهل سنت را بپذیریم و چشم پوشی کنیم بر تمامی اختلافات اهل سنت و از کلام خودمان هم دست بکشیم باز خواهیم دید با قبول اینکه آیه متناظر بر دوران بعد رحلت رسول یا داعی ابوبکر باشد در هیچ کجای آیه مدحی برای ابوبکر ذکر نشده و مشروعیت او را اثبات نمیکند و طبق این آیه ابوبکر استحقاق امامت و رهبری را نخواهد داشت²³

فصل دوم: آیه اشداء علی الکفار

1. متن آیه و ترجمه:

محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تراهم رکعا سجدا یتبتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود ذلک مثلهم فی التوراه و مثلهم فی الانجیل کزرع اخرج شطاه فازره فاستغلط فاستوی علی سوجه یعجب الزراع لیغیظ بهم الکفار وعد الله الذین امنوا و عملوا الصالحات منهم مغفره و اجرا عظیما²⁴

و حمد فرستاده خداست و کسانی که با او هستند در برابر کفار سرسخت و شدید در میان خود مهربانند پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی در حالیکه همواره فضل رضوان خدا را میطلبند نشانه آنها در صورتشان از اثر نمایان است این توصیف آنان در تورات است و در انجیل همانند زراعتی است که جوانه اش را خارج ساخته سپس به تقویت آن پرداخته تا محکم شده و بر پای خود ایستاده است و به قدری نمو و رشد کرده که زارعان را به شگفتی واد میدارد این برای آن

¹⁶ جامع الاحکام القرآن ج ۸ ص ۴۲۱

¹⁷ زاد المسیر فی علم التفسیر ج ۴ ص ۸۲، البحر المحیط ج ۸ ص ۹۴

¹⁸ البحر المحیط ج ۸ ص ۹۴، مغالم التنزیل ج ۴ ص ۱۷۴

¹⁹ تفسیر القرآن العظیم ج ۴ ص ۲۰۴

²⁰ الجامع لاحکام القرآن ج ۸ ص ۴۲۱

²² البحر المحیط ج ۸ ص ۹۴، جامع البیان ج ۱۳ ص ۱۰۸ شرح

²³ التبیان فی تفسیر القرآن ج ۹ ص ۳۲۶ - ۳۲۷

²⁴ سوره فتح ۴۸ آیه ۲۹

است که کافران را به خشم آورد و کسانی از آنها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند خداوند وعده آمرزش و پاداش عظیمی داده است.

2. استدلالات اهل سنت بر آیه

- با توجه به نامه ای که معاویه به امام علی ع نوشته به نظر میرسد او اولین کسی بوده که استناد کرده این اوصاف را بر ابوبکر و عمر و عثمان وانان را از چهره های بارز و سرشناس اصحاب پیامبر برشمره است.^{۲۵}
- برخی از علمای اهل تشیع هم براین نظر که ابوبکر و عمر و عثمان از افراد سرشناس و معتبر دوران رسول خدا بودند معتقدند و قبول دارند که آیه مذکور در شأن آنهاست^{۲۶}
- خطیب بغدادی در رابطه با این آیه مینویسد صفت های (محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تراهم رکعا سجدا یتبتون فضلا من الله و رضوان سیماهم فی وجوبهم من اثر السجود ذلک مثلهم فی التوراه و مثلهم فی الانجیل کزرع اخرج شطاه) برای ابوبکر و (فاستغلت فاستوی) برای عمر بن خطاب و (علی سوجه) عثمان بن عفان و (یعجب الزراع لیغیظ بهم الکفار) برای علی ع و می گوید علی ع از منافقین عهد رسول خدا که خلافت هست بود^{۲۷}

- سیوطی صفات را اینگونه آورده: (والذین معه) که همراهی پیامبر است برای ابوبکر و (اشداء علی الکفار) برای عمر و (رحماء بینهم) برای عثمان و (تراهم رکعا سجدا) برای علی ع و (یتبتون فضلا من الله و رضوانا) برای طلحه و زبیر و (سیماهم فی وجوبهم من اثر السجود) برای عبدالرحمن بن عوف و سعد بن ابی وقاص و ابوعبیده بن الجراح و (مثلهم فی الانجیل کزرع اخرج شطاه فازره) برای ابوبکر و (فاستغلت) برای عمر و (فاستوی علی سوجه) برای عثمان و (یعجب الزراع لیغیظ بهم الکفار) برای علی ع و (وعد الله الذین آمنو و عملوا الصالحات) برای همه اصحاب و پیامبر^{۲۸} ابن عساکر و مجددا خود سیوطی این چنین روایتی و مشابه آنرا آورده اند^{۲۹}

3. اشکالات وارده بر استدلالات اهل سنت:

۱. خلفا دوستان با دشمنان خدا بودند:

اولین ویژگی که در این آیه برای خلفا آورده اند (اشداء علی الکفار) است که با کمی تأمل در میابیم با توجه به تاریخ و مطالعه حوادث صدر اسلام ابوبکر و عمر و عثمان در مقابل کفار شدت و غلظت قلب نداشتند و فرار آنان در جنگ ها و تنها گذاشتن پیامبر در جنگ در بسیاری از منابع اهل سنت نقل شده است.

- ابن شهر آشوب در کتاب (مناقب آل ابی طالب) فصلی را به شجاعت امام علی اختصاص داده و در رابطه با آیه ۲۹ سوره فتح مینویسد: خداوند در آیه مذکور می فرماید: اصحاب پیامبر در برابر کفار شدید و غلیظ هستند. که این ویژگی مختص علی هست نه غیر آن، زیرا همه مسلمانان معتقدند علی از ابوبکر بر کفار غلیظ تر بود^{۳۰} و در ادامه پس از نقل ماجرای صلح حدیبیه و سخن رسول مه فرمودند: یا معشر القریش..... مینویسد: امام رضا با توجه به همین ماجرا فقره والذین معه اشداء علی الکفار را بر حضرت علی تطبیق داده^{۳۱}

25 شرح نهج البلاغه ج ۱۵ ص ۱۸۴

26 الافصاح فی الامامه ص ۱۳۹

27 تاریخ البغداد ج ۱۳ ص ۱۵۳

28 الدر المنثور ج ۷ ص ۴۷۳

29 تاریخ دمشق الکبیر ج ۵۵ ص ۲۹۶

30 مناقب آل ابی طالب ج ۲ ص ۸۱

31 مناقب آل ابی طالب ج ۲ ص ۸۵

۲. دشمن بودن خلفا با دوستان خدا:

دومین ویژگی ذکر شده در آیه برای صحابه (رحماء بینهم) است که اینگونه پرسیده میشود آیا کتک زدن مردم و تحقیر و اجبار آنان برای بیعت در سقیفه و حمله به خانه دختر رسول خدا و ضرب و شتم و آتش زدن خانه از مصادیق (رحماء بینهم) است؟ آیا نحوه برخورد ابوبکر با طایفه مالک بن نویره از مصادیق (رحماء بینهم) است؟ و دیگر موارد ازین قبیل است که با مراجعه به تاریخ قابل مشاهده است.

۳. نقد استدلال توسط آلوسی:

• آلوسی مینویسد: بعضی از سلف با توجه به روایاتی که توسط ابن مردویه، احمد بن محمد زهری، شیرازی، خطیب بغدادی و ابن عساکر نقل شده هر یک از جملات آیه را بر افرادی خاص از صحابه همچون ابوبکر و عمر و عثمان و علی و عبدالرحمن بن عوف و سعد ابن ابی وقاص و ابوعبیده تطبیق داده اند که این اصلا صحیح نیست.

• آلوسی در جایی دیگر مینویسد: اگر مراد از (کزرع) رسول خدا باشد مراد از (شطأه) نیز حضرت علی خواهد بود زیرا سهم علی بیش از خلفاست و کمک بیشتر به اسلام کرده.^{۳۲}

۴. تطبیق آیه بر همه صحابه:

بسیاری از علما و مفسرین اهل سنت چون ابن حزم، فخر رازی، قرطبی، ایجی و... (والذین معه) و سایر صفات و ویژگی های موجود در آیه را بر همه صحابه تطبیق داده اند.^{۳۳}

۵. ضعف راویان:

در این قسمت فقط به ذکر مطلب ابن عساکر در این باره اشاره میکنیم

• در سند روایت محمد بن خالد دمشقی است که ابن عساکر وی را با عنوان (محمد بن خالد أحد المجهولین) معرفی می کند.^{۳۴}

۶. آیه قابل تطبیق بر خلفا نیست:

خداوند در آیه مذکور صحابه مورد نظرش را در تورات و انجیل اهل سجده و رکوع معرفی کرده است و با اندک توجه در میابیم که امکان ندارد ابوبکر و عمر و عثمان مصداق باشند زیرا آنان قبل از بعثت پیامبر سال ها بت پرست و مشرک بودند و در برابر بت ها سجده میکردند و همین مانع از تطبیق آیه بر آنان است زیرا کسانی که سال ها بت پرست بودند و بر بت ها سجده میکردند چگونه امکان دارد در تورات و انجیل اهل رکوع و سجود معرفی شده باشند؟^{۳۵}

۷. ایراد شیخ مفید:

³² روح المعانی ج ۲۶ ص ۳۹۳
³³ المحلی ج ۹ ص ۳۶۲ و کتاب الامامه مسأله ۱۷۷۲ و.....
³⁴ تاریخ دمشق الكبير ج ۵ ص ۲۹۶
³⁵ الافصاح فی الامامه ص ۱۴۶

شیخ میگوید هنگامی که به سابقه و عملکرد پیشوایان مکتب خلفا مراجعه می شود هیچ نشانه ای از اوصاف ذکر شده در آیه کریمه در آنان مشاهده نمیشود زیرا:

- نه تنها در جنگ های پیامبر با دشمنان اسلام عملکرد مثبتی نداشته و حتی یک نفر از کفار و مشرکان را نکشته اند بلکه در موارد بسیار از موارد و صحنه های مهم پیامبر را درجنگ تنها گذاشته اند و فرار کرده اند
- (اشداء علی الکفار) چگونه بر کسانی که پیامبر را در سخت ترین لحظات جنگ تنها گذاشتن و فرار کردند صدق می کند؟^{۳۶}

شیخ مجدد میفرماید: مراد از (والذین معه) چیست؟

۱_ همراهان زمانی: یعنی کسانی که همزمان و همدوره با پیامبر بودند؟

۲_ همراهان مکانی: یعنی کسانی که در یک سرزمین با پیامبر بودند؟

۳_ همراهی ظاهری: یعنی کسانی که در اسلام ظاهری با پیامبر معیت و همراهی داشتند؟

۴_ همراهی ظاهری و واقعی: یعنی کسانی که در ظاهر و باطن ایمان داشته اند؟

احتمالات اول و دوم و سوم باطل است زیرا اگر بر این باور باشیم باید بگوییم خداوند کفار و منافقین را نیز که همراهی زمانی مکانی و ظاهری با پیامبر داشته اند را مدح کرده که این صحیح نیست. و همه معتقدند که احتمال چهارم صحیح است اما کسانی که این ویژگی همراهی را بر ابوبکر و عمر و عثمان تطبیق میدهند اول ایمان و اعتقاد باطنی آنان را به پیامبر و اسلام را از طریق آیه و روایات ثابت کنند که هیچ آیه و روایتی در این باره پیدا نمی شود^{۳۷}

۸. ایراد علامه مجلسی:

علامه در توضیح فرمایش امام صادق علیه السلام که فرمودند: المسلم اخوالمسلممنظور از (کما أمرکم الله عز وجل رحماء بینکم) آیه (محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار) میباشد و عبارت (کما أمرکم الله عز وجل رحماء بینکم) نشان میدهد که هرچند ظاهر آیه به صورت جمله خبریه است و خداوند از اوصاف و ویژگی همراهان پیامبر خبر می دهد اما در واقع به صورت امر و جمله انشائییه است و خداوند مسلمانان را به داشتن این اوصاف امر می فرماید مطلبی که براداشت علامه مجلسی را تأیید و تقویت می کند این است که اگر به صورت جمله خبریه باشد با خارج و واقع تطبیق نداشته و کذب خواهد بود زیرا بسیاری از صحابه و همراهان پیامبر فاقد اوصاف مذکور در آیه بوده اند^{۳۸}

۹. عدم دلالت آیه بر مدح خلفا:

حتی اگر بپذیریم که این سه نفر از مصادیق آیه به شمار می روند باز هم آیه دلالتی بر فضیلت آنان ندارد زیرا ستایش و مدح موجود در آیه مربوط به وضع فعلی افراد است خداوند می فرماید همراهان پیامبر فعلاً در حال حاضر دارای این ویژگی ها هستند خداوند درصدد بیان بقا و وجود این ویژگی برای صحابه در آینده و تا ابد نمی باشد این در حالی است که هیچ مسلمانی حتی اهل سنت به عصمت همه صحابه معتقد نیستند^{۳۹}

36 الاقصاح فی الامامه ص ۱۴۳_ ۱۴۵

37 الاقصاح فی الامامه ص ۱۴۰_ ۱۴۱

38 مراه العقول فی اخبار ال الرسول ج ۹ ص ۴۹.

39 الاقصاح فی الامامه ص ۱۴۰_ ۱۴۱

- حضرت علی هنگام حرکت به سمت بصره و جنگ جمل در باره طلحه و زبیر می فرمایند: طلحه و زبیر و عایشه بر حق بودن من و باطل بودن خودشان آگاه هستند و به بهانه خونخواهی خونی به پا خواسته و به جنگ من آمده اند که خودشان باعث ریخته شدن آن بودند

نتیجه

ما در این مقاله اثبات کردیم که با توجه به استدلالات و اشکالات وارده بر استدلالات اهل سنت نه آیه مخلفین و نه آیه اشداء علی الکفار قابل تطبیق و استناد بر ابوبکر و عمر و عثمان نیست زیرا:

• در آیه مخلفین:

آنها اولین افراد که مسلمانان را دعوت به جنگ با کفار کردند نبودند و این ادعای اثبات فضیلت بر آنان را دشمن علی بن ابی طالب مطرح کرده تا در مقابل دریای فضیلت علی ع قطره ای را به آنان نسبت دهد تا آنان هم صاحب فضیلت شوند که دروغی بیش نبوده و اگر بخواهیم غیر خداوند متعال و پیامبر اکرم را دعوت کننده در آیه بدانیم مصداق علی مرتضی است

• در آیه اشداء علی الکفار:

ابوبکر و عمر و عثمان برخلاف اینکه برخی متعصبانه میخوانند این آیه را به آنان نسبت دهند نه دشمن با دشمنان بودند و نه دوست با دوستان خدا

- در کل اگر کنار بگذاریم ضعف راویان استناد کننده برای اثبات فضیلت دو آیه برای ابوبکر و عمر و عثمان را و حتی کنار بگذاریم اشکالات خود اهل سنت بر این استنادها را بازهم در میابیم که هیچ مدحی شامل ابوبکر و عمر و عثمان نمی شود چون آنها مدتها کافر بودند آنها ظلم به مسلمانان کردند و آنان کسانی بودند که واقعه غدیر را فراموش کردند و غضب خلافت علی ع کردند و ظلم به خاندان اهل بیت را روا داشتند

منابع

1. سوره فتح (۴۸) آیه ۱۶-۲۹
2. روح المعانی ج ۲۶ ص ۳۶۰-۳۶۱-۳۹۳
3. الفصل فی الملل والاهوا و النحل ج ۳ ص ۲۷
4. الکشاف عن حقائق غوامض ج ۴ ص ۳۲۹
5. انوار التنزیل و اسرار التاویل ۶۷۹
6. التبیان فی تفسیر القرآن ج ۹ ص ۳۲۷

7. الشافى فى الامامه ج٩ ص٤٠
8. سنن ترمذى ص ٦٩٠ كتاب المناقب باب ٦١ ج٣٨٧
9. مقدمه كتاب اصحاب النبى حول السيد الوصى
10. روح المعانى فى تفسير القران العظيم و السبع المثنى ج٢٦ ص٣٦١
11. البحر المحيط ج٨ ص٩٤
12. التفسير الكبير ج٢٨ ص٩٣
13. البحر المحيط: ج٨ ص٩٤، جواهر الاحسان ج٣ ص٢٠١، الكشاف عن حقائق ج٤ ص٣٣٠
14. جامع الاحكام القران ج٨ ص٤٢١
15. زاد المسير فى علم التفسير ج٤ ص٨٢، البحر المحيط ج٨ ص٩٤
16. البحر المحيط ج ٨ ص٩٤، مغالم التنزيل ج ٤ ص ١٧٤
17. تفسير القران العظيم ج٤ ص٢٠٤
18. الجامع لاحكام القران ج٨ ص٤٢١
19. البحر المحيط ج٨ ص٩٤، جامع البيان ج١٣ ص١٠٨ شرح
20. التبيان فى تفسير القران ج٩ ص٣٢٦_٣٢٧
21. شرح نهج البلاغه ج١٥ ص١٨٤
22. الافصاح فى الامامه ص ١٣٩_١٢٥
23. تاريخ البغداد ج١٣ ص١٥٣
24. الدر المنثور ج٧ ص٤٧٣
25. تاريخ دمشق الكبير ج٥٥٥ ص٢٩٦
26. مناقب آل أبى طالب ج٢ ص٨١_٨٥
27. المحلى ج٩ ص٣٦٢ و كتاب الامامه مسأله ١٧٧٢
28. تاريخ دمشق الكبير ج٥٥٥ ص٢٩٦
29. مرآه العقول فى اخبار ال الرسول ج٩ ص٤٩